

**Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu
resolutsiooni 1325**

“NAISED, RAHU JA JULGEOLEK”

rakendamiseks Eestis 2010–2014

VÄLISMINISTEERIUM

Eesti tervishoiuekspert Anu Raisma viimas läbi esmaabikoolitust Lõuna-Afganistani Helmandi provintsis. Foto: Anu Raisma

1. Sissejuhatus

ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 2000. aasta oktoobris ühehäälselt vastu **resolutsiooni 1325**, millega tunnistas relvakonfliktide ebaproportsionaalselt suurt kahju naistele ning vajadust võtta konfliktilahenduses ja konfliktijärgses ülesehituses arvesse soolist aspekti. Samuti tunnistas nõukogu naiste olulist panust rahu ja julgeoleku tagamisse.

Otsuse taustaks oli murettekitav tõdemus, et sõjaliste konfliktide muutuva iseloomu tagajärjel moodustavad enamiku konfliktiohvritest tsiviilisikud. Seejuures on eriti halvas olukorras naised, kuna konfliktid suurendavad nende vastu suunatud soopõhist ja seksuaalset vägivalda ning piiravad naiste ligipääsu tervishoiule, haridusele, majandus- ja poliitilisele tegevusele.

Julgeolekunõukogu otsus seadis siduvad ülesanded resolutsiooni rakendamiseks nii nõu-

kogule endale, ÜROle, rahvusvahelistele organisatsioonidele, liikmesriikidele kui ka kõigile konfliktiosalistele. Nende eesmärk on tagada soolise aspekti arvestamine kriisiohjeoperatsioonides, suurendada naiste rolli konfliktilahenduses ja konfliktijärgses ülesehituses ning kaitsa naisi relvakonfliktis soopõhise ja seksuaalse vägivalda eest.

Eesti toetab julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 rakendamist ning on selle järelresolutsioonide 1820 ja 1888 kaasesitaja. Resolutsioonis seatud eesmärkide täitmine on oluline kolmel kesksel põhjusel. Esiteks osaleb Eesti ÜRO, Euroopa Liidu, NATO ja OSCE liikmena aktiivselt rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisel. Teiseks on naiste õiguste ja olukorra edendamine üks Eesti välispoliitilise, arengukoostöö- ning inimõiguslase tegevuse prioriteetidest. Kol-

mandaks ajendiks on Eesti panus rahvusvahelisesse sõjalistesse ja tsiviilmissioonidesse riikides, kus konfliktilahendus ja rahuehitamine on otseselt seotud resolutsiooni 1325 rakendamisega ning kus sooküsimustearvestamine missioonide kavandamisel ja elluviimisel toetab rahvusvahelise tegevuse tõhusust.

Resolutsioonis seatud eesmärkide täitmine on oluline ka Eestile kui 2020–2021 ÜRO Julgeolekunõukogu liikmesust taotlevale riigile.

Kuigi resolutsiooni vastuvõtmisest möödub sel sügisel 10 aastat, on nii ÜRO kui ka riigid kaugel selle eesmärkide saavutamisest. Naised ja tüdrukud on endiselt haaratud raskete tagajärgedega relvakonfliktidesse ning rahvusvaheline tegevus

soolise aspekti kaasamiseks konfliktilahendusse on sageli alles algjärgus.

Käesoleva tegevuskava eesmärk on süstematiseerida ning tõhustada Eesti tegevust julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 ja selle järelresolutsioonide rakendamiseks. Kava sisaldab Eesti tegevusi välispoliitika, inimõiguste, arengukoostöö ja humanitaarabi ning rahvusvaheliste sõjaliste ning tsiviilmissioonide valdkonnas, mis on seotud naiste, rahu ja julgeolekuga. Tegevuskava viiakse ellu koostöös Välisministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, nende allasutuste ja kodanikuühiskonna esindajatega.

2. Kava koostamise põhimõtted ja protsess

Eesti tegevuskava koostamisel võeti aluseks järgmised **põhimõtted**:

- tugineda Eestis juba rakendatavatele tegevustele rahu, julgeoleku, arengu ja võrdõiguslikkuse vallas, neid kava kaudu tugevdada ning muuta süsteemsemaks;
- keskenduda konkreetsetele tegevusprioreetidele, et tagada Eesti panuse võimalikult suur tõhusus;
- seostada Eesti planeerimisdokumendid, sealhulgas arengukavad ja strateegiad, tegevuskavaga, arvestades käesoleva tegevuskava seotust mitme valdkonnaga.

Kava käsitleb **kõiki resolutsiooni 1325 ning selle järelresolutsioonide põhiteemasid**, nähes ette soolise aspekti arvestamist konfliktilahenduses ja rahuehituses, naiste osalemist rahu ja julgeoleku tagamises ning naiste õiguste kaitset konfliktis, sealhulgas kaitset vägivalda eest.

Kavas sisalduvad tegevused on **jaotatud Eesti riiklikul tasemel ja rahvusvahelistes organisatsioonides elluviidavateks tegevusteks**. Selle jaotuse eesmärk on tagada Eesti tegevuste tõhusus ning vältida dubleerimist, keskendudes tegevusele kontekstis, kus sellel on kõige paremad tulemused. EL, NATO ning ÜRO rahu ja julgeoleku alases tegevuses kasvab soolise aspekti arvestamine ning neis organisatsioonides tegutsedes on Eestil võimalik mitmekordistada oma tegevuse mõju. Samas ei tähenda tegevus

rahvusvahelistes organisatsioonides riigisisese töö kõrvalejätmist.

Kava **hõlmab valdkondi, milles Eestil on võimalik resolutsiooni 1325 eesmärke ellu viia**, sealhulgas rahvusvahelist diplomaatiat, arengukoostööd ja humanitaarabi ning rahvusvahelisi sõjalisi ja tsiviilmissioone.

Tegevuskava on koostanud välisministri moodustatud **ametkondadevaheline tööriühm**, millesse olid kaasatud ministeeriumid, ametid ning muud osalised, kelle tegevus on seotud naiste, rahu ja julgeoleku teemaga. Tööriühma kuulusid Välisministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Kaitseväge Peastaabi, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, Sisekaitseakadeemia ja kodanikuühenduste esindajad. Tööriühm viis oma töö lõpule 2010 oktoobris.

Tegevuskava aluseks oli Eesti **senimest tegevustest ülevaate koostamine**, et sellele toetudes määrata Eesti edasised prioriteedid. Senitehtu analüüs hõlmas ka viimaseid resolutsiooni 1325 rakendamiseks võetud meetmeid rahvusvahelistes organisatsioonides, mille tegevusse Eesti liikmena panustab.

Tööriühma eesmärk oli lisaks kava koostamisele **tihendada** naiste, rahu ja julgeolekuga seotud osaliste **kontakte** ning tõsta sellekohast teadlikkust, eriti seoses resolutsiooni 1325 vastuvõtmise 10. aastapäevaga.

3. Tegevuskava prioriteedid

Eesti senistest tegevustest, võimetest ning kesksetest rahu- ja julgeolekueesmärkidest lähtudes keskendub tegevuskava järgmistele tegevustele:

- poliitiline ja diplomaatiline tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides;
- kahe- ja mitmepoolne arengukoostöö ja humanitaarabi naiste olukorra parandamiseks konfliktijärgsetes situatsioonides;
- soolaste teadmistega ekspertide arvu tõstmine ja väljaõpetamine ning laiem teadlikkuse tõstmine naiste, rahu ja julgeoleku alal rahu ja julgeolekuga seotud struktuurides;
- naiste osalemisvõimaluste laiendamine rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning naiste esindatuse suurendamine rahvusvahelistel rahu ja julgeoleku tagamise seotud ametikohtadel.

4. Naised konfliktis – ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1325(2000) ning rahvusvaheline tegevus selle põhimõtete rakendamisel

2000. aastal vastu võetud resolutsiooniga 1325(2000) tunnistas ÜRO Julgeolekunõukogu esmakordselt soolise aspekti olulisust rahu ja julgeoleku tagamisel. Nõukogu otsus tunnistas relvakonfliktide järgmisi aspekte:

- **Konfliktidel on erinev mõju naistele ja meestele. Konfliktienetus, lahendamine ning konfliktijärgne rahuehitus mõjutavad naise ja mehi erinevalt ning kummalgi on neis erinev roll.** Rahutagamise planeerimisel ja elluviimisel tuleb erinevaid vajadusi ning tegevuste erinevat mõju arvesse võtta – selleta kannatab kogu tegevuse tõhusus ning jätkusuutlikkus.
- **Konfliktidel on naistele konkreetne ning raskete tagajärgedega mõju laialt levinud soopõhise vägivalda, sealhulgas seksuaalse vägivalda tõttu. Viimase kasutamine relvana on üha sagedasem.** Valdav enamus relvakonfliktide ohvreist on tsiviilelanikud.
- **Naistel on anda oluline panus rahu- ja julgeolekuprotsessidesse, sealhulgas otsustustasandil.** Naistel on osalemiseks võrdne õigus ning nende panuse kasutamata jätmise on sageli niigi piiratud inimressursist poole välistamine.

Julgeolekunõukogu esimesele naiste, rahu ja julgeoleku teemalisele resolutsioonile järgnes 2008 **resolutsioon 1820(2008)**, mis täiendas resolutsiooni 1325 konfliktides esineva seksuaalse vägivalda osas. Julgeolekunõukogu märkis, et süstemaatiline või laialdane seksuaalne vägivald, mida kasutatakse tsiviilelanikkonna vastu

suunatud sõjalise taktikana, võib tõsiselt süvendada relvakonflikti ning kahjustada rahu ja julgeoleku taastamist. 2009. a. sügisel võttis nõukogu vastu veel kaks eelmisi otsuseid edasiarendavat otsust. Seksuaalvägivalda teemaline järelresolutsioon **1888(2009)** lõi selles vallas infokogumise ja järelevalvemehhanismina ekspertide rühma ning toetas seksuaalvägivalda vastase võitlusega tegeleva peasekretäri eriesindaja koha loomist. Teine, resolutsioon **1889(2009)** andis ÜROle ja liikmesriikidele ülesande koguda teavet naiste vajaduste kohta konfliktis ning palus ÜRO peasekretäril esitada Julgeolekunõukogule ettepanekud moodikute kohta, mis võimaldaksid jälgida resolutsiooni 1325 rakendamist. ÜRO, liikmesriigid ja kodanikuühendused on jätkanud moodikute väljatöötamist 2010. aastal.

ÜRO Julgeolekunõukogu otsused on siduvad. Resolutsioonis 1325 ja selle järelresolutsioonides kinnitatud põhimõtted ning ülesanded on täitmiseks kogu ÜRO süsteemile, piirkondlikele organisatsioonidele, ÜRO liikmesriikidele ning kõigile konflikti-, rahuläbirääkimis- ja konfliktijärgsete protsesside osalistele. Ülesannete täitmist arutab nõukogu igal aastal.

Resolutsiooni 1325 rakendamine riikide ning regionaalsete organisatsioonide poolt

2010. aasta oktoobriks on ligi 20 riiki, sealhulgas 9 EL liiget, koostanud **riigisiseseid tege-**

Eesti kompanii Estcoy-9 Afganistanis. Foto: Eesti Kaitseväge Peastaap

vuskavad resolutsiooni 1325 rakendamiseks.¹ Piirkondlikul tasandil rakendavad resolutsiooni 1325 nii Euroopa Liit, Aafrika Liit, NATO kui ka OSCE.

Euroopa Liit on võtnud endale kohustuse suurendada naiste osakaalu rahu taastamises ja töhustada resolutsiooni põhimõtete rakendamist oma välistegevuses. 2008. aasta detsembris kiitis EL sellest lähtudes heaks „Laiapindse lähenemisviisi julgeolekunõukogu resolutsioonide 1325 ja 1820 rakendamisele“², mis käsitles EL välistegevuse eri valdkondi, sealhulgas konfliktiennetus, kriisijuhtimine, rahuehitus ja konfliktijärgne ülesehitus ning arengukoostöö. Sellist lähenemisviisi peab EL mis tahes konfliktijuhtimisega seotud tegevuste tõhususe ja mõju tingimuseks. Samuti võttis EL vastu otsuse Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonidel resolutsioonide operatiivsest rakendamisest.³

NATO tegi 2007. aastal samuti otsuse töhustada tööd resolutsiooni 1325 elluviimiseks NATO operatsioonides, kiites heaks ka sellekohase poliitika. 2009. aasta septembris saadeti kõigile NATO väejuhatajatele konkreetsed juhised resolutsiooni rakendamiseks, seda ka väljaõppe ja koolituse vallas. 2010. aasta juunis kiitsid NATO kaitseministrid heaks soovitud resolutsiooni 1325 NATO operatsioonides rakendamiseks.

OSCE liikmesriigid tunnustasid naiste rolli rahu ja julgeolekus 2004. aastal vastu võetud OSCE soolises tegevuskavas, mis kutsus üles suurendama naiste osatähtsust OSCE poliitilis-sõjalises mõtmes, tunnistades selle laiapindse julgeoleku vältimatuks osaks. OSCE ministrite 2005. aasta otsus julgustas ka riike looma naiskandidaatide andmebaase ning toetama naiste kandideerimist ja nimetamist konfliktilahendusega seotud ametikohtadele, seda eriti kõrgematel tasanditel.⁴

¹ ELst Austria, Belgia, Taani, Soome, Portugal, Hispaania, Rootsi, Holland ja Ühendkuningriik.

² *Comprehensive Approach to the EU implementation of the UN Security Council Resolutions 1325 and 1820 on women, peace and security*

³ *Implementation of UNSCR 1325 and UNSCR 1820 in the context of ESDP*

⁴ *OSCE Gender Action Plan (dec 14/04, 2004); Women in Conflict Prevention, Crisis Management and Post-Conflict Rehabilitation (dec 14/05, 2005)*

5.

Eesti tegevused resolutsiooni 1325 rakendamiseks aastatel 2010–2014

1. Poliitiline ja diplomaatiline tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides

Resolutsiooni 1325 ning eriti selle järelresolutsioonide vastuvõtmine oli märk ÜRO liikmesriikide, ÜRO süsteemi ning kodanikuühenduste üha laiemalt jagatud seisukohast, et naiste osalemine rahu ja julgeoleku tagamisel ning naiste õiguste kaitse konfliktis on rahu saavutamiseks olulise tähtsusega. Sellest järeldusest annavad tunnistust ka mitme regionaalse poliitilise ja julgeolekuorganisatsiooni, sealhulgas EL, NATO ja OSCE otsused Julgeolekunõukogu resolutsiooni piirkondlikul tasemel rakendamise kohta.

Järgmiseks sammuks on olnud nende poliitiliste otsuste muutmine **konkreetseteks tegevusteks**, lisades resolutsiooni 1325 põhimõtted tegevuskavadesse, käitumisjuhistesse, personalikoolituse ning luues võimalused ka nende tegevuste hindamiseks. Sel eesmärgil võttis NATO 2010. aastal vastu soovitud resolutsiooni alliansi operatsioonidel rakendamise kohta. Samuti toetasid seda Euroopa Liidu otsus resolutsioonide 1325 ja 1820 CSDP missioonides operatiivse rakendamise kohta ning 2010. aasta juulis EL välisministrite heaks kiidetud mõõdikud, mille alusel hinnata EL tegevust resolutsiooni 1325 rakendamisel.

Oluline on, et rahvusvaheline poliitiline tähelepanu, mis on kaasnenud resolutsiooni 1325 aastapäevaga, säiliks ka edaspidi. Samavõrd oluline on, et selle rakendamist tähtsustaksid kõik – nii konfliktist väljuvad kui ka rahuvalvesse ning ülesehitustegevusse panustavad riigid.

Eesti on toetanud soolise aspekti arvestamist nii NATO kui ka EL rahu- ja julgeolekutegevuses, panustades mõlemas organisatsioonis resolutsiooni 1325 töörühma töösse ning kuuludes New Yorgis kogunevasse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 sõprade gruppi.

Eesti osaleb ka selle resolutsiooni rakendamise aruteludes nende organisatsioonide kõrgeimal poliitilisel tasandil. Samuti jätkab Eesti teema käsitlemist teiste riikidega, eeskätt konfliktist väljuvate või resolutsiooni 1325 rakendavate partneritega.

Selle tegevuse edukuse üheks eelduseks on piisav **teadlikkus** soolise aspekti arvestamise vajalikkusest rahu ja julgeoleku protsessidega seotud Eesti ametiasutustes ning nendevahe-line regulaarne nii Eesti kui ka rahvusvaheliste organisatsioonide tegevusi puudutav infovahetus. Samuti toetavad seda uuringud ja analüüs, et mille abil selgitatakse välja, kuidas Eesti ning rahvusvaheliste organisatsioonide vahendeid parimal viisil soolise aspekti arvestamisel rahu ja julgeoleku tagamiseks kasutada.

Naiste ja tüdrukute olukord konfliktis on lahutamatu seotud **naiste õiguste ja arengu tagamisega üldiselt**: piiratud kodaniku-, poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused ning majanduses osalemise võimalused seavad naised konfliktis sageli halvemasse olukorda. Eesti on liitunud ÜRO naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooniga (CEDAW) ning toetab selle rakendamist.

Eesti liikmesus ÜRO naiste staatuse komisjonis 2011–2015, Eesti eesistujaroll ÜRO Arengufondi UNIFEM konsultatiivkomitees 2007–2009 ning hõlbustajaroll ÜRO naiste õigusi ja arengut edendava agentuuri *UN Women* loomisel 2010. aastal on näideteks Eesti konkreetsest võimalustest aidata kaasa naiste olukorra parandamisele rahvusvaheliste valitsusvaheliste foorumite kaudu.

Konflikte ning konfliktijärgseid olukordi iseloomustavad ka nõrgenenud õigusriigi põhimõtted ning laialdane **karistamatus**, mis mõjutab tugevalt naisi, kellel puudub sageli võimalus vägivalda korral oma õigusi õigussüsteemi kaudu kaitsta. Karistamatuse vähendamine on seetõttu vägivallavastase tegevuse oluliseks osaks. Eesti on Rahvusvahelise Kriminaalkohtu asutajaliikmena ühinenud Rooma statuudiga, mille kohaselt kuuluvad kohtu jurisdiktsiooni ka inimsusvastased kuriteod ja sõjakuriteod, sealhulgas seksuaalse vägivalda rasked vormid. Eesti toetab rahaliselt nii Rahvusvahelise Kriminaalkohtu (ICC) kui ka teiste rahvusvaheliste kriminaaltribunalide (ICTR, ICTY) tegevust.

Tegevused kava raames

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:

Rahvusvaheliste inimõigusnormide ning naiste õigusi puudutavate konventsioonide, sh ÜRO naiste diskrimineerimise vastase konventsiooni (CEDAW) rakendamise toetamine ja jälgimine ÜROs, ELs, OSCEs ja ENs.	VM, SoM ⁵
Rahvusvaheliste organisatsioonide (ÜRO, NATO, EL, OSCE) üldises tegevuses soolise aspekti arvestamise toetamine ning selle jälgimise tugevdamine, sh mõõdikute määratlemise läbi ja resolutsiooni 1325 rakendamise toetamine ÜRO sooagentuuri (<i>UN Women</i>) tegevuses.	VM, KaM
Aktiivne panustamine ÜROs, NATOs, ELs ja OSCEs resolutsiooni 1325 rakendamisse, sh osalemine naiste, rahu ja julgeoleku teemalistes töörühmades, asjakohaste rakenduskavade ja tegevusjuhiste väljatöötamises ning kõrgemal poliitilisel tasemel toimuvates otsustamisprotsessides.	VM, KaM, KV
ÜRO, NATO, EL ja OSCE sõjaliste ja tsiviilmissioonide mandaati, elluviimise ning hindamise soolise aspekti lisamise toetamine.	VM, KaM
Naiste olukorra ning naiste, rahu ja julgeoleku teema lisamine sobivate kahepoolsete kohtumiste päevakavva nii doonorriikide kui ka konfliktist väljuvate riikide puhul.	VM
Eksperttasemel koostöö ja infovahetus riiklikku 1325 tegevuskava rakendavate või koostavate riikidega.	VM

B. Riiklikul tasemel:

Naisi, rahu ja julgeolekut ning resolutsiooni 1325 rakendamist puudutava infovahetuse tihendamine ning resolutsiooniga 1325 seotud rahvusvahelise tegevuse koordineerimise suurendamine.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused, JM, HTM
Eesti asjakohaste riigiasutuste ning välisesinduste teadlikkuse tõstmine resolutsiooni 1325 eesmärkidest ja Eesti sellealases tegevustest; välisesinduste aktiivne osalemine naisi, rahu ja julgeolekut puudutava kogemuse ja teabe kogumisel.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused, JM, HTM
Naiste rolli rahu ja julgeoleku tagamisel käsitleva uurimistegevuse edendamine.	VM, KaM, akadeemilised õppeasutused

⁵ Kasutatud lühendid: VM – Välisministeerium; KaM – Kaitseministeerium; KV – Kaitsevägi; SiM – Siseministeerium; JM – Justiitsministeerium; HTM – Haridus- ja Teadusministeerium; SoM – Sotsiaalministeerium

Eesti arengukoostöö raames rajatud mänguväljak Gruusia sisepögenike külas.
Foto: Välisministeerium

2. Kahe- ja mitmepoolne arengukoostöö ja humanitaarabi naiste olukorra parandamiseks konfliktijärgsetes situatsioonides

Konfliktides ning konfliktijärgsetes olukordades mõjutab ebakindel julgeolekuolukord ka naiste, tüdrukute ning nende hoole all olevate pereliikmete majanduslikku seisut, naiste ligipääsu tervishoiuteenustele ja haridusele. Sellel on omakorda pikaajalisem mõju riikide edasisele arengule ning rahuprotsesside jätkusuutlikkusele.

Konfliktid mõjutavad naiste ja tüdrukute ligipääsu **tervishoiuteenustele**. Sageli saavad haiglaid konfliktis kannatada või neile piirab ligipääsu või muudab selle võimatuks ebastabiilne julgeolekuolukord. See mõjutab eriti otseselt reproduktiivtervise alaseid teenuseid vajavaid naisi ning vastsündinuid, samuti seksuaalse ja soopõhise vägivalda tulemusel arstiabi vajajaid.

Konflikti käigus hävitatud koolid, rünnakud koolide, õpetajate ja õpilaste vastu ning üldine halb julgeolekuolukord vähendavad veelgi naiste ja

tüdrukute sageli piiratud võimalusi saada **haridust** ning pikemas perspektiivis ka osaleda majandus- ja ühiskonnaelus.

Senine rahvusvaheline kogemus osutab, et naised ning naisi ühendavad organisatsioonid jäävad konfliktijärgses rahuehituses formaalsetest **läbirääkimistest ja poliitikakujundamisest** suurema tõenäosusega kõrvale, seda ka siis, kui neil on olnud vahendajaroll eelnenud rahuprotsessis. ÜRO naiste arengufondi (UNIFEM) 2009. aastal koostatud ülevaate kohaselt moodustavad naised alates 1992. aastast aset leidnud 21 suurema rahuprotsessi raames rahulepingutele alla kirjutanud osapooltest vaid 2,4%. Samuti ei arvestata sageli soolist aspekti konfliktijärgses põhiseadus- ja seadusloomes ning õigus- ja valimissüsteemi reformides.

Naised kannatavad ka **humanitaarkriisides** – julgeolekuolukorra halvenedes kasvab naistevastane vägivald, sealhulgas seksuaalvägivald.

Eesti on seadnud naiste olukorra parandamise üheks oma arengukoostöö prioriteetidest. Eesti **arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava 2006-2010**⁶ kohaselt jälgitakse Eesti arengukoostöös inimõiguste järgimise ja soolise võrdõiguslikkuse tagatust. Kava alameesmärkide hulgas on vaesuses elavate naiste ja laste olukorra parandamine, arenguriikides rahule ja stabiilsusele kaasaaitamine, sealhulgas Eesti ekspertide osalemine rahvusvahelistes kriisienetus- või lahendusmissioonides, ja inimõiguste tagamine arenguriikides.

Eesti aitab **mitmepoolse arengukoostöö** raames tehtavate vabatahtlike regulaarsete annetuste kaudu kaasa inimõiguste, sealhulgas naiste õiguste kaitsesele ning naiste ja tüdrukute olukorra edendamisele, toetades ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürood (OHCHR), ÜRO lastefondi (UNICEF), ÜRO arenguprogrammi (UNDP), ÜRO rahvastikufondi (UNFPA), ÜRO naiste arengu fondi (UNIFEM)⁷ ja ÜRO tütarlaste hariduse algatust (UNGEI).

Humanitaarkoostöö raames on Eesti toetanud ÜRO humanitaarasjade koordineerimisbürood (OCHA), ÜRO kriiside hindamis- ja koordineerimismeeskonda (UNDAC), Rahvusvahelise Pu-

nase Risti komiteed (ICRC) ja ÜRO pagulaste ülemvolinikku (UNHCR), kes tegelevad ka naiste ja tüdrukute olukorra parandamisega humanitaarkriisides. Eesti regulaarsetele annetustele liisanduvad eriotstarbelised panused konkreetse riigi olukorra lahendamiseks.

Kahepoolse arengukoostöö raames on Eesti toetanud näiteks naiste olukorra parandamist Gruusias, aidates suurendada nimetatud riigi haldussuutlikkust perevägivalda tõkestamisel ja ohvrite abistamisel, ning Afganistanis, viies ellu täiskasvanute tervishoiukoolituse, tervishoiusüsteemi ülesehitamise ning tervishoiutöötajate täiendusõppe projekte.

Eesti peab naiste ning tüdrukute olukorra parandamist oluliseks ka oma edasises arengukoostöös ning humanitaarabis. Nii arenguriikides kui ka konfliktist väljuvates riikides on Eesti jaoks oluline teema naiste võimalused saada haridust ja tervishoiuteenuseid. Samuti on oluline toetada riikide haldussuutlikkust, seadusandlust ning õigussüsteemi ülesehitust. Eesti võimet selles valdkonnas abi pakkuda mõjutab naiste olukorraga tegelevate kodanikuühenduste huvi ning aktiivsus teha koostööd Eesti arengukoostööprojektide elluviimisel.

Tegevused kava raames

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:

Soolise aspekti arvestamise toetamine arengukoostöös ning humanitaarabis.	VM
---	----

Mitmepoolse arengukoostöö ja humanitaarabi raames tehtavad vabatahtlikud annetused organisatsioonidele, mis tegelevad aktiivselt naiste ja tüdrukute õiguste ja olukorraga, sh UNDP, UNFPA, UN Women, UNICEF, UNHCR, OCHA ja ICRC.	VM
--	----

B. Riiklikul tasemel:

Arengukoostööprojektide planeerimisel ja elluviimisel projektide soomõju ja naiste vajaduste arvestamine.	VM koostöös kodanikuühendustega
---	---------------------------------

Naiste ja tüdrukute olukorra ja õiguste edendamise toetamine kahepoolse arengukoostöö raames, pöörates eritähelepanu naiste ligipääsule haridusele ning tervishoiule, sh reproduktiivtervist käsitlevale infole ja teenustele, ning naistevastase vägivalda kaotamisele.	VM koostöös kodanikuühendustega
--	---------------------------------

⁶ <http://www.vm.ee/arengukoostoo>

⁷ Alates 2010 juulist osa ÜRO sooagentuurist *United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women)*

Naiste ja tüdrukute vajadustele ning nendevastasele vägivallale eritähelpanu pööramine humanitaarabi projektides.	VM koostöös kodanikuühendustega
Riikide õigussüsteemide ülesehituse toetamine, et tagada sihtriikide õigusriiklus ja inimõiguste, sealhulgas naiste inimõiguste kaitse, seda ka ametnike (sh kohtunike, riigiametnike, prokuröride ja politseinike) koolituse kaudu.	VM, KaM, SiM, SoM, HTM, JM + allasutused koostöös kodanikuühendustega
Naiste ja naisi ühendavate kodanikuühenduste osalemise toetamine poliitika kujundamisel ning rahu- ja julgeolekuprotsessides.	VM koostöös kodanikuühendustega
Info koondamine naiste, rahu ja julgeoleku teemaga tegelevate Eesti kodanikuühenduste ja ekspertide kohta ning asjakohaste ekspertide võimekuse arendamise toetamine.	VM koostöös kodanikuühendustega

3. Soolaste teadmistega ekspertide arvu tõstmine ja väljaõpetamine ning laiem teadlikkuse tõstmine naiste, rahu ja julgeoleku alal rahu ja julgeolekuga seotud struktuurides

Resolutsioon 1325 puudutas esmakordselt otsest konflikti osapoolte hulka mitte kuuluvate, kuid sellest siiski mõjutatud gruppide rolli ja soolist aspekti konfliktilahenduses ning oli seega pöördeline samm nõukogu tavapärase rahu ja julgeoleku käsitluses. Seetõttu on selle rakendamist sageli pidurdanud veel rahu ja julgeolekuga seotud institutsioonides valitsev vähene teadlikkus resolutsiooni eesmärkidest ning piiratud kogemus soolise aspekti silmaspidamisel kriisiohjes.

Samal ajal on rahvusvaheline kogemus kinnitanud, et naiste kaasamine kontaktidesse kohaliku elanikkonnaga ning soolise aspekti arvestamine toetab kriisilahendamise tõhusust ning jätkusuutlikku rahu.

Julgeolekunõukogu otsuse rahu- ja kriisioperatsioonidel rakendamine eeldab kõigi asjaosaliste teadlikkuse ning huvi suurenemist, seda ka poliitikakujundajate ja missioonijuhtide tasemel. Teisalt tähendab see vajaduse korral süvendatud oskuste ja eriulesannetega ekspertide kaasamist operatsioonidesse. Lisaks kesksel tasemel toimuvale planeerimisele ning hindamisele on nii NATO kui ka EL seadnud eesmärgiks kaasata oma sõjalistele ja tsiviilmissioonidele sooeksperdid: sooküsimuste nõunikud on alustanud tööd NATO juures Kabulis ning lähetatud ühe erandiga kõigi EL missioonide juurde.

Nii riigid kui ka rahvusvahelised organisatsioonid on aga tunnistanud vajadust jätkata tööd

mõlemas vallas, koolitades rahvusvahelistel missioonidel osalejaid ja julgeolekuplaneerijaid sooküsimuste ning naiste õiguste teemal, lisades sellealaseid juhiseid käitumiskodeksitesse ning kaasates missioonidele soolaste teadmistega eksperte.

Eesti toetab eelnimetatud tegevusi nii ÜRO, EL kui ka NATO raames, kuid jätkab rahvusvahelise panustajana ka tööd enda võimekuse tõstmiseks. Seda toetab sooteema käsitlemine rahu ja julgeolekuga tegelejate ning kaitseväe, pääste- ja politseiametnike üldises ja missiooneelses väljaõppes.

Pikaajalisele valmisolekule lähetada rahvusvaheliste missioonide juurde eksperte aitab kaasa ka ülevaade Eestis olemasolevatest ekspertidest, kelle oskustest oleks abi naiste rolli ning olukorraga arvestamisel rahvusvahelistel tsiviil- ja sõjalistel missioonidel, arengukoostöös ning humanitaarabis. Piisava ekspertide baasi eelduseks on ka plaanipärane koolitus nende oskuste arendamiseks.

Rahvusvahelised organisatsioonid, mitmed riigid ning kodanikuühendused korraldavad koolitusi naiste, rahu ja julgeoleku teemal. Ülevaade Eestis antavat koolitust täiendavatest kursustest võimaldab tõhustada Eesti missioonidel osalejate ning ekspertide koolitusprogramme. Samas muudaks Eesti-sisese koolituse jätkusuutlikuks ning tõhusaks ka Eesti-sisese koolitusvõime tagamine.

Tegevused kava raames

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:

Sooalaste teadmistega ekspertide rahvusvaheliste sõjaliste ja tsiviilmissioonide koosseisu kaasamise toetamine.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused
EL ja NATO operatsioonides, sh juhttasandil, sooküsimustealase teadlikkuse suurendamise toetamine.	KM
Rahvusvahelistes organisatsioonides sooekspertide andmebaaside loomise toetamine.	VM

B. Riiklikul tasemel:

Rahu ja julgeolekuga tegelevate institutsioonide ja ekspertide teadlikkuse suurendamine rahvusvahelistest normidest, sh humanitaarõigusest, inimõiguse normidest ja võrdõiguslikkusest, ning nende järgimise tagamine rahvusvahelistel missioonidel, sh töstes juhttasandi ja ministeeriumide rahvusvahelisi missioone ja operatsioone igapäevaselt koordineerivate üksuste teadlikkust.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused, SoM
Sooküsimuse käsitlemine ohvitseride ja allohvitseride üldkoolituses ning inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse, humanitaarõiguse, naistevastase vägivalda ja inimkaubitsemise teema käsitlemine missioonieelses koolituses ning asjakohaste elektrooniliste ja/või trükitud õppematerjalide väljatöötamine.	KaM+KV, SiM + allasutused, SoM
Sooaspekti lisamine missioonieelsesse konfliktipiirkonna kultuuri-konteksti käsitlevasse koolitusse.	KaM+KV, SiM + allasutused
Naiste, rahu ja julgeoleku teemaliste infomaterjalide koostamine ja levitamine kasutamiseks gümnaasiumi riigikaitse ja ühiskonnaõpetuse tundides.	KaM, VM, HTM koostöös kodanikuühendustega
Konflikti- või konfliktijärgsetes piirkondades tegutsevate Eesti tsiviilindajate sooküsimuste alase ning naiste rolli rahu ja julgeolekus puudutava teadlikkuse tõstmine rotatsioonile eelneva koolituse kaudu.	VM
Koondinfo koostamine Eesti soolaste teadmistega tsiviilekspertidest, keda on võimalik esitada rahvusvahelistele missioonidele ning asjakohaste ekspertide esitamine rahvusvaheliste organisatsioonide andmebaasidesse.	VM, SiM
Rahu ja julgeoleku protsesside soolise aspekti alaste teadmistega ekspertide andmebaasi loomine ning asjakohaste ekspertide võimekuse tõstmine Eestis ja välisriikides toimuva koolituse abil; võimaluse korral naiste, rahu ja julgeoleku teemal seminaride korraldamine ekspertidele ning rahvusvaheliste missioonidega seotud isikutele.	VM, SiM

Kaaluda Eesti kontingendi/missiooni raames missioonipiirkonda sellise kaitsevälase või tsiviilisiku saatmist, kellel on kvalifikatsioon tegelda võrdõiguslikkuse ning naisküsimumustega, kui Eesti kontingendi raamüksus ei ole asjakohase kvalifikatsiooniga inimest missioonile saatnud. Eesmärk on tagada nii naissoost missioonil viibijate võrdne kohtlemine kui ka paremini mõista ning aidata lahendada missioonipiirkonna naissoost elanikkonna probleeme ja pöörata erilist tähelepanu nende kaasamisele rahu saavutamisel.	KaM, VM
Riigisese koolitusvõime loomine naiste, rahu ja julgeoleku teemal, kaasates selleks olemasolevaid soeksperte.	VM, SoM, SiM
Rahvusvaheliste missioonide käitumiskoodeksite järgimine Eesti välismissioonidel osalejate poolt ning selle kohustuse täitmise jälgimine missiooni juhttasandil.	KaM, SiM, KV
Sooküsimumi käsitlevate koolituste kohta info kogumine ja riigisese infovahetus ning koolitustel juhttasandi esindajate ja ekspertide osalemise suurendamine.	VM, KaM, SiM, SoM, kodanikuühendused
Nende rahvusvaheliste ning Eesti julgeoleku ja arenguga tegelevate õppeasutuste ja kodanikuühenduste kindlakstegemine, kes pakuvad resolutsiooni 1325 teemaga seotud koolitusi ja analüüse ning teevad koostööd konfliktipiirkondades, ning nendega kontaktide loomine.	VM, KaM, Sisekaitseakadeemia

4. Naiste osalemisvõimaluste laiendamine rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning naiste esindatuse suurendamine rahvusvahelistel rahu ja julgeoleku tagamisega seotud ametikohtadel

Julgeolekunõukogu otsusest lähtudes on mitmed rahvusvahelised organisatsioonid ning liikmesriigid seadnud eesmärgiks naiste osakaalu suurendamise rahvusvahelistel tsiviil- ja sõjalistel missioonidel ning märkinud naiste esindatuse olulisust kõrgematel rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadel.

Naiste kaasamine aitab paremini täita operatsioonide mandaadis seatud ülesandeid ning suurendada missioonide tõhusust – naistel on sageli eelis missiooni teatud ülesannete täitmisel, näiteks suhetes ning infovahetuses kohaliku naissoost elanikkonnaga, nende vajaduste hindamisel või naispolitseinike koolitamisel. Naiste kaasamine rahuoperatsioonidel võimaldab paremini suhelda soopõhise ning seksuaalse vägivalga tagajärjel abi vajavate naistega. Nii ÜRO kui ka ISAFi operatsioonide raames on liikmesriigid neil kaalutlustel koostanud ka ainult naistest koosnevaid üksusi.

ÜRO on julgeolekunõukogu otsusest lähtudes seadnud eesmärgiks suurendada naiste osakaalu rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadel ning ÜRO rahuvalvemissioonide koosseisus. 2010. aasta esimesel poolel moodustasid naised ÜRO rahumissioonide tsiviileksperetidest 30%, naised juhtisid ÜRO peasekretäri eriesindajana kaht missiooni. Naised moodustasid 7% missioonidele kaasatud politseinikest ning 2% sõjalisest personalist.

Liikmesriigid on analüüsinud naiste vähesel osal misioonidel osalemise põhjuseid ning püüdnud naiste osakaalu tõsta, kohandades sel eesmärgil kaitsevälaste või politseinike ning missioonil osalejate värbamisprotseduure ning personali poliitikat.

Eesti kaitseväes teenis 2010. aasta märtsis 1087 naist, kellest 344 teenis kaadrikaitsevälastena, moodustades 13% kaadrikaitsevälaste koguarvust. Kokku teenis kaitseväes 77 naissoost

ohvitseri, 237 allohvitseri ja 30 kaadrisõdurit. Riigiametnikuna või töölepingu alusel töötas kaitseväes 743 naist. Kogu kaitseväge personalist moodustasid naised 2010. aasta kevadel 28%. Välisoperatsioonidel osales märtsi seisuga kokku 5 naist. Siseministeeriumi valitsemisala asutustest osales 2010. aasta aprilli seisuga rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel kokku 12 inimest, neist 1 oli naissoost.

Naiste osalemine rahvusvahelistel missioonidel on seotud naiste esindatusega kaitseväge, pääste- ja politseiteenistuse ametikohtadel. Seetõttu oleneb naiste huvist sellistel ametikohtadel töötamise vastu ka nende võimalik osalemine rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviilmissioonidel. 2010. aastal on väljatöötamisel kaitseväge teenistuse seaduse muudatused, mis muu hulgas käsitlevad ka naiste võimalust teenida kaitseväes.

Tegevused kava raames

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:

Toetus naiste suuremale osakaalule rahvusvahelistel konfliktilahenduse ja ülesehitusega seotud ametikohtadel, sh naissoost ÜRO ja EL eriesindajate, missioonijuhtide ja riigikoordinaatoritena.

VM

Panustamine rahvusvahelistesse aruteludesse soolise aspekti arvestamiseks rahvusvaheliste sõjaliste ja tsiviilmissioonide värbamismehhanismides ning teenistustingimustes.

VM, KM, SiM

B. Riiklikul tasemel:

Soolise võrdõiguslikkuse tagamine riigisisestel konkurssidel rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadele nii Eestis kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides.

VM, KaM, SiM

Info koondamine sobivatest naiskandidaatidest ning nende esitamise soodustamine rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadele, kus naised on alaesindatud.

VM, KaM, SiM

Rahvusvahelistes missioonides ja kaitseväes ning pääste- ja politseiteenistuses naiste osalemist mõjutavate tegurite selgitamine.

KaM+KV, SiM + allasutused

Analüüs meetmetest, mis võimaldaksid suurendada naiste osalust nii kaitseväge teenistuses kui ka rahvusvahelistel missioonidel.

KaM+KV, SiM + allasutused

Naistele mõeldud teavitus- ja värbamiskampaaniate korraldamine rahvusvahelistele missioonidele osalejate leidmiseks.

KaM+KV; SiM + allasutused

Suunatud koolituse korraldamine kaitseväes, politsei- ja päästeteenistuses olevatele naistele nende huvi ning rahvusvahelistel missioonidel osalemise võime suurendamiseks.

KaM+KV; SiM + allasutused

2009. aastast alates on MTÜ Mondo abistanud ja koolitanud Kongo küla lesknaisi Põhja-Ghanas. Foto: MTÜ Mondo

6. Tegevuskava rakendamine, aruandlus ja seire

Tegevuskava rakendamine on kavas nimetatud asutuste pädevuses. Kava paremaks sidumiseks Eesti üldise julgeoleku-, arengu- ja võrdõigusselkusealase tegevusega lisavad pooled selle eesmärgid ja tegevusi ka enda koostatavatesse selleteemalistesse arengukavadesse ja teistesse planeerimisdokumentidesse.

Tegevuskava rakendamist jälgib ja hindab selle täitmises osalevate ametkondade vaheline töörühm, mis koguneb vähemalt korra aastas. Tegevuskava on koostatud aastateks 2010–2014 ning seda elluviivad ametkonnad esitavad raporti oma tegevustest korra aastas aruandeaastale (s.o kalendriaasta) järgneva kahe kuu jooksul. Aruanded koondab ühtseks aastaraportiks Välisministeerium. Kava neljanda aasta järel koostatakse kava lõpparuanne.

Tegevuskava koostanud töörühm koguneb oma tegevuse hindamiseks koondraporti

edastamise järel, kuid aruande tutvustamise ning analüüsi võimaldamiseks mitte varem kui kolm nädalat peale raporti edastamist töörühma liikmetele. Töörühm kinnitab raporti koos järelduste ja soovitusetega. Töörühm täiendab kava ning selles seatud eesmärgid lähtudes muutunud rahvusvahelisest olukorrast, sealhulgas EL, NATO ja ÜRO tegevusest resolutsiooni 1325 rakendamisel, Eesti välispoliitilistest eesmärkidest ja muudest asjaoludest.

Kava ning selle täitmist puudutavad aruanded edastatakse infoks Vabariigi Valitsusele. Samuti lisavad pooled kava käsitleva informatsiooni Riigikogu komisjonidele esitatavatesse kava tegevustega seotud ettekannetesse.

Kava tegevusi viiakse ellu olemasolevate eelarvevahendite raames.

7. Kavateemaline kommunikatsioon

Arvestades naiste, rahu ja julgeoleku teema seni suhteliselt lühiajalist käsitlemist nii rahvusvahelisel tasandil kui ka Eestis ning tegevuskava esmaeesmärgi suurendada üldist teadlikkust resolutsiooni 1325 põhimõtetest, on kommunikatsioon oluline osa kava rakendamisest.

Kavas nimetatud asutused jätkavad oma organisatsioonides nii resolutsiooni 1325 kui ka tegevuskava puudutavat teavitust, muu hulgas tehes dokumendid organisatsioonis kättesaadavaks

ning tutvustades kava erialaväljaannetes ning suhetes oma koostööpartnerite ja avalikkusega. Võtmeroll teavituses on kodanikuühendustel.

Kava puudutava info edastamine rahvusvahelisel tasandil suurendab koostöövõimalusi nii teiste resolutsiooni 1325 rakendavate riikide kui ka organisatsioonidega. Kava tehakse kättesaadavaks Välisministeeriumi kodulehel ning selle tutvustamiseks kasutatakse ka muid digitaalse meedia kanaleid.

LISA: Kava tegevused ja mõõdikud

1. Poliitiline ja diplomaatiline tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides

Kava prioriteedid ja tegevused	Täitjad	Mõõdikud
A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:		
Rahvusvaheliste inimõigusnormide ning naiste õigusi puudutavate konventsioonide, sh ÜRO naiste diskrimineerimise vastase konventsiooni (CEDAW) rakendamise toetamine ja jälgimine ÜROs, ELs, OSCEs ja ENs.	VM, SoM	▪ Naiste, rahu ja julgeoleku teema käsitlemine rahvusvahelistes kontaktides (kahepoolsete kohtumised, sõnavõttud rahvusvahelises organisatsioonides, osalus resolutsiooni 1325 teemalistes töörühmades).
Rahvusvaheliste organisatsioonide (ÜRO, NATO, EL, OSCE) üldises tegevuses soolise aspekti arvestamise toetamine ning selle jälgimise tugevdamine, sh mõõdikute määratlemise läbi ja resolutsiooni 1325 rakendamise toetamine ÜRO sooagentuuri (<i>UN Women</i>) tegevuses.	VM, KaM	
Aktiivne panustamine ÜROs, NATOs, ELs ja OSCEs resolutsiooni 1325 rakendamisse, sh osalemine naiste, rahu ja julgeoleku teemalistes töörühmades, asjakohaste rakenduskavade ja tegevusjuhiste väljatöötamises ning kõrgemal poliitilisel tasemel toimuvates otsustamisprotsessides.	VM, KaM, KV	
ÜRO, NATO, EL ja OSCE sõjaliste ja tsiviilmissioonide mandaati, elluviimise ning hindamise soolise aspekti lisamise toetamine.	VM, KaM	
Naiste olukorra ning naiste, rahu ja julgeoleku teema lisamine sobivate kahepoolsete kohtumiste päevakavva nii doonorriikide kui ka konfliktist väljuvate riikide puhul.	VM	
Eksperttasemel koostöö ja infovahetus riiklikku 1325 tegevuskava rakendavate või koostavate riikidega.	VM	
B. Riiklikul tasemel:		
Naisi, rahu ja julgeolekut ning resolutsiooni 1325 rakendamist puudutava infovahetuse tihendamine ning resolutsiooniga 1325 seotud rahvusvahelise tegevuse koordineerimise suurendamine.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused, JM, HTM	▪ Resolutsiooni 1325 teemaline teavitust ja infoedastus asjaomaste riigiasutuste vahel ning Eesti diplomaatidele (mh meili jaotuslist, teema käsitlemine infoseminaridel, roteerijate koolitustel, suursaadikute seminaril).
Eesti asjakohaste riigiasutuste ning välisesinduste teadlikkuse tõstmine resolutsiooni 1325 eesmärkidest ja Eesti sellealastest tegevustest; välisesinduste aktiivne osalemine naisi, rahu ja julgeolekut puudutava kogemuse ja teabe kogumisel.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused, JM, HTM	

Naiste rolli rahu ja julgeoleku tagamisel käsitleva uurimistegevuse edendamine.	VM, KaM, akadeemilised õppeasutused
---	-------------------------------------

2. Kahe- ja mitmepoolne arengukoostöö ja humanitaarabi naiste olukorra parandamiseks konfliktijärgsetes situatsioonides

Kava prioriteedid ja tegevused	Täitjad	Möödikud
A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:		
Arengukoostöös ning humanitaarabis, sh kahepoolsetes kontaktides organisatsioonidega, soolise aspekti arvestamise toetamine.	VM	<ul style="list-style-type: none"> Annetused mitmepoolsetele programmidele ja fondidele, mis tegelevad naiste ja tüdrukute olukorra parandamise ja nende õiguste edendamisega.
Mitmepoolse arengukoostöö ja humanitaarabi raames tehtavad vabatahtlikud annetused organisatsioonidele, mis tegelevad aktiivselt naiste ja tüdrukute õiguste ja olukorraga, sh UNDP, UNFPA, UN Women, UNICEF, UNHCR, OCHA ja ICRC.	VM	
B. Riiklikul tasemel:		
Arengukoostööprojektide planeerimisel ja elluviimisel projektide soomõju ja naiste vajaduste arvestamine.	VM koostöös kodanikuühendustega	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja tüdrukute vajadusi arvesse võtvate ning nende olukorda mõjutavate arengukoostööprojektide osakaal Eesti arengukoostööalases tegevuses.
Naiste ja tüdrukute olukorra ja õiguste edendamise toetamine kahepoolse arengukoostöö raames, pöörates eritähelpanu naiste ligipääsule haridusele ning tervishoiule, sh reproduktiivtervist käsitlevale infole ja teenustele, ning naistevastase vägivalda kaotamisele.	VM koostöös kodanikuühendustega	
Naiste ja tüdrukute vajadustele ning nendevastasele vägivaldale eritähelpanu pööramine humanitaarabiprojektides.	VM koostöös kodanikuühendustega	
Riikide õigussüsteemide ülesehituse toetamine, et tagada sihtriikide õigusriiklus ja inimõiguste, sealhulgas naiste inimõiguste kaitse, seda ka ametnike (sh kohtunike, riigiametnike, prokuröride ja politseinike) koolituse kaudu.	VM, KaM, SiM, SoM, HTM, JM + allasutused koostöös kodanikuühendustega	
Naiste ja naisi ühendavate kodanikuühenduste osalemise toetamine poliitika kujundamisel ning rahu- ja julgeolekuprotsessides.	VM koostöös kodanikuühendustega	
Info koondamine naiste, rahu ja julgeoleku teemaga tegelevate Eesti kodanikuühenduste ja ekspertide kohta ning asjakohaste ekspertide võimekuse arendamise toetamine.	VM koostöös kodanikuühendustega	

3. Soolaste teadmistega ekspertide arvu tõstmine ja väljaõpetamine ning laiem teadlikkuse tõstmine naiste, rahu ja julgeoleku alal rahu ja julgeolekuga seotud struktuurides

Kava prioriteedid ja tegevused	Täitjad	Möödikud
A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:		
Soolaste teadmistega ekspertide rahvusvaheliste sõjaliste ja tsiviilmissioonide koosseisu kaasamise toetamine.	VM, KaM+KV, SiM + allasutused	
EL ja NATO operatsioonides, sh juhttasandil, sooküsimustealase teadlikkuse suurendamise toetamine.	KM	
Rahvusvahelistes organisatsioonides sooekspertide andmebaaside loomise toetamine.	VM	
B. Riiklikul tasemel:		
Rahu ja julgeolekuga tegelevate institutsioonide ja ekspertide teadlikkuse suurendamine rahvusvahelistest normidest, sh humanitaarõigusest, inimõigusnormidest ja võrdõiguslikkusest, ning nende järgimise tagamine rahvusvahelistel missioonidel, sh tõstes juhttasandi ja ministeeriumide rahvusvahelisi missioone ja operatsioone igapäevaselt koordineerivate üksuste teadlikkust.	VM, KaM+KV, SiM+ allasutused, SoM	<ul style="list-style-type: none"> Soolaste teadmistega ekspertide hulk rahu ja julgeolekuga seotud institutsioonides, sealhulgas rahvusvahelistes missioonides. Rahu ja julgeolekuga tegelejatele, sealhulgas kaitsevälastele, politsei- ja päästeametnikele korraldatud inimõigusi, humanitaarõigust, soolist aspekti, naistevastast vägivalda või inimkaubitsemist puudutavate koolituste või kursuste maht ning nendel osalenute arv.
Sooküsimuste käsitlemine ohvitseride ja allohvitseride üldkoolituses ning inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse, humanitaarõiguse, naistevastase vägivalda ja inimkaubitsemise teema käsitlemine missiooniaelses koolituses ning asjakohaste elektroniliste ja/või trükitud õppematerjalide väljatötamine.	KaM+KV, SiM + allasutused, SoM	
Sooaspekti lisamine missiooniaelsesse konfliktipiirkonna kultuurikonteksti käsitlevasse koolitusse.	KaM+KV, SiM + allasutused	
Naiste, rahu ja julgeoleku teemaliste infomaterjalide koostamine ja levitamine kasutamiseks gümnaasiumi riigikaitse ja ühiskonnaõpetuse tundides.	KaM, VM, HTM koostöös kodanikuühendustega	
Konflikti- või konfliktijärgsetes piirkondades teostatavate Eesti tsiviilesindajate sooküsimuste alase ning naiste rolli rahu ja julgeolekus puudutava teadlikkuse tõstmine rotatsioonile eelneva koolituse kaudu.	VM	
Koondinfo koostamine Eesti soolaste teadmistega tsiviileksperdist, keda on võimalik esitada rahvusvahelistele missioonidele ning asjakohaste ekspertide esitamine rahvusvaheliste organisatsioonide andmebaasidesse.	VM, SiM	

Rahu ja julgeoleku protsesside soolise aspekti laste teadmistega ekspertide andmebaasi loomine ning asjakohaste ekspertide võimekuse tõstmine Eestis ja välisriikides toimuva koolituse abil; võimaluse korral naiste, rahu ja julgeoleku teemal seminaride korraldamine ekspertidele ning rahvusvaheliste missioonidega seotud isikutele.	VM, SiM
Kaaluda Eesti kontingendi/missiooni raames missioonipiirkonda sellise kaitseväelase või tsiviilisiku saatmist, kellel on kvalifikatsioon tegelda võrdõiguslikkuse ning naiskõsimustega, kui Eesti kontingendi raamüksus ei ole asjakohase kvalifikatsiooniga inimest missioonile saatnud. Eesmärk on tagada nii naissoost missioonil viibijate võrdne kohtlemine kui ka paremini mõista ning aidata lahendada missioonipiirkonna naissoost elanikkonna probleeme ja pöörata erilist tähelepanu nende kaasamisele rahu saavutamisel.	KaM, VM
Riigisisese koolitusvõime loomine naiste, rahu ja julgeoleku teemal, kaasates selleks olemasolevaid soeksperte.	VM, SoM, SiM
Rahvusvaheliste missioonide käitumiskoodeksite järgimine Eesti välismissioonidel osalejate poolt ning selle kohustuse täitmise jälgimine missiooni juhttasandil.	KaM, SiM, KJ
Sookõsimusi käsitlevate koolituste kohta info kogumine ja riigisisene infovahetus ning koolitustel juhttasandi esindajate ja ekspertide osalemise suurendamine.	VM, KaM, SiM, SoM, kodanikuühendused
Nende rahvusvaheliste ning Eesti julgeoleku ja arenguga tegelevate õppeasutuste ja kodanikuühenduste kindlakstegemine, kes pakuvad resolutsiooni 1325 teemaga seotud koolitusi ja analüüse ning teevad koostööd konfliktipiirkondades, ning nendega kontaktide loomine.	VM, KaM, Sisekaitseakadeemia

4. Naiste osalemisvõimaluste laiendamine rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning naiste esindatuse suurendamine rahvusvahelistel rahu ja julgeoleku tagamisega seotud ametikohtadel

Kava prioriteetid ja tegevused

Täitjad

Möödikud

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel:

Toetus naiste suuremale osakaalule rahvusvahelistel konfliktilahenduse ja ülesehitusega seotud ametikohtadel, sh naissoost ÜRO ja EL eriesindajate, missioonijuhtide ja riigikoordinaatoritena.

VM

Panustamine rahvusvahelistesse aruteludesse soolise aspekti arvestamiseks rahvusvaheliste sõjaliste ja tsiviilmissioonide värbamismehhanismides ning teenistustingimustes.

VM, KM, SiM

B. Riiklikul tasemel:

Soolise võrdõiguslikkuse tagamine riigisisestel konkurssidel rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadele nii Eestis kui ka rahvusvahelistes organisatsioonides.

VM, KaM, SiM

▪ Naiste osakaal kaitseväes (sh kaadrikaitseväelaste hulgas), politsei- ja päästeteenistuses ning Eestist rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviilmissioonidel osalejate seas.

Info koondamine sobivatest naiskandidaatidest ning nende esitamise soodustamine rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadele, kus naised on alaesindatud.

VM, KaM, SiM

Rahvusvahelistes missioonides ja kaitseväes ning pääste- ja politseiteenistuses naiste osalemist mõjutavate tegurite selgitamine.

KaM+KV, SiM +
allasutused

Analüüs meetmetest, mis võimaldaksid suurendada naiste osalust nii kaitseväeteenistuses kui ka rahvusvahelistel missioonidel.

KaM+KV, SiM +
allasutused

Naistele mõeldud teavitus- ja värbamiskampaaniate korraldamine rahvusvahelistele missioonidele osalejate leidmiseks.

KaM+KV; SiM +
allasutused

Suunatud koolituse korraldamine kaitseväes, politsei- ja päästeteenistuses olevatele naistele nende huvi ning rahvusvahelistel missioonidel osalemise võime suurendamiseks.

KaM+KV; SiM +
allasutused